

change in the ideological orientation of professional training engineers as engine and instrument of science and technology.

REFERENCES

1. **Zhulyns`kyj M.** «U praci katorzhnij, v tragichnij samoti» // Kulish P. O. Tvory: U 2 t. K. : Dnipro, 1989. – Т. 1. – S. 5–30.
2. **Nahlik Ye K.** Pantelejmon Kulish // Kulish P.O. Tvory: V 2 t. – K. : Naukova dumka, 1994. – Т. 1. – S. 5–36.
3. **Nahlik Ye. K.** Pantelejmon Kulish: Osobystist`, pys`mennyk, myslytel`: U 2 t. – K. : Ukrayins`kyj pys`mennyk, 2007.
4. **Kulish P.** Lysty z hutora // Osnova, 1861, # 1 – 4, 11 – 12.
5. **Kulish P.** Hutirs`ka filosofiya i viddalena od svitu poeziya // Kulish P. Moye zhyttya– K., Ukrayins`kyj svit, 2005. – S. 139–381.

УДК 008:378

ОСВІТА XXI СТОЛІТТЯ: СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

М. Г. Складановська, викл.

Ключові слова: *концепція розвитку освіти, парадигма, гуманізація, компетентність, інновація.*

Постановка проблеми. Сфера освіти і виховання завжди викликала неабиякий інтерес у суспільстві. Кожна людина вважає себе спеціалістом у цій галузі, незалежно від власного фаху, адже кожен стикається з педагогічними проблемами протягом життя, в період свого навчання, навчання своїх дітей, підвищення власної кваліфікації. Нещодавно опубліковано проект Концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 років для обговорення педагогічною спільнотою й громадськістю. Як визначається в проекті, протягом усього періоду існування незалежної України в освітньому секторі країни накопичувалися численні проблеми системного характеру.

Для забезпечення функціонування освіти як основи сталого розвитку країни потрібні «системна реформа освіти, яка має бути предметом суспільного консенсусу, розуміння того, що освіта – це один з основних важелів цивілізаційного поступу й економічного розвитку» [1, с. 3]

Мета статті – аналіз провідних тенденцій системи сучасної вищої освіти й основних вимог до сучасного компетентного фахівця.

Викладення матеріалу. Освіта – це спеціально організована система зовнішніх умов, що створює суспільство для розвитку людини. Але освіта – це не тільки *система навчально-виховних закладів*, установ підвищення кваліфікації й перепідготовки кадрів. Зміст цього терміна також трактується як *процес засвоєння людиною соціокультурного досвіду попередніх поколінь і результат цього процесу*. Результат освіти виражається як у вигляді набутих *знань, умінь, навичок і відносин*, так і *особистісних змін і психологічних новоутворень* людини, що навчається і розвивається в процесі навчання, навчально-виховних відносин, самоосвіти і самовиховання.

Головна мета вищої освіти – становлення студента як особистості, фахівця, громадянина, що має бути готовий до самостійних роздумів, творчих пошуків, колективно-групових форм взаємодії, постійного самовдосконалення.

Отже, першочергового значення в реформуванні вищої освіти набувають нові педагогічні моделі і технології, методи і засоби навчання, які мають сформувати компетенції майбутнього фахівця як суб'єкта здійснення концепції сталого розвитку. Перш за все це якості, властивості особистості, яка буде спроможна виконувати у своїй професійній діяльності нестандартні завдання і проблеми, невідомі апріорі. Це не тільки і не стільки оволодіння існуючими виробничими технологіями (адже більшість із них саме й спричинила глобальну екологічну кризу). Найважливішими стають уміння та потреби набуття нових знань, самостійної пізнавальної діяльності, здатність аналізувати нестандартну ситуацію і на основі цього аналізу,

набутих знань, працюючи в команді професіоналів, приймати обґрунтовані рішення і брати на себе відповідальність за їх наслідки.

Цінність особистості, її інтереси – це домінуючі пріоритети сучасної освіти, її організації, змісту, інноваційних пошуків. Ці пошуки зумовлюють не тільки створення нових форм і методів навчання, а й зміни у стилі мислення, способі діяльності й життя.

У нашому багатогранному світі існують різні традиції, концепції освіти, але не припиняється пошук спільних ідей та освітніх стратегій. Уперше в 1978 р. Римський клуб (міжнародна наукова організація) звернув увагу світової наукової спільноти на невідповідність принципів традиційного навчання сучасним вимогам до розвитку особистості в умовах швидкоплинних змін у суспільстві, науці, практиці. Від нового фахівця сучасне суспільство вимагає здатності до адаптації до нових соціальних умов, розвиненого мислення, розвинених здібностей до творчості, співробітництва, взаєморозуміння і толерантності. Саме тоді, у 1978 р. вперше науковцями був запропонований термін «інноваційне навчання».

У педагогічній літературі інноваційним називають такий підхід, напрям, стиль навчання, який виявляє прогресивне начало порівняно з поширеною існуючою практикою. Цей тип, стиль навчання має відповідати тим запитам, які ставить суспільство перед системою освіти.

Порівнюючи традиційне й інноваційне навчання, треба зазначити, що основними цілями традиційного навчання є засвоєння знань, умінь і навичок дисципліни, а основні функції викладача – інформаційна і контролювальна. Метою інноваційного навчання є розвиток особистості й різноманітних форм мислення кожного студента у процесі засвоєння знань даної дисципліни, а основні функції викладача – організаційна та стимулювальна. Як наслідок, у традиційному навчанні застосовуються переважно завдання репродуктивного типу, дії за зразком, тоді як в інноваційному навчанні на перший план висуваються творчі, продуктивні завдання. Стиль педагогічного спілкування в традиційному навчанні найчастіше авторитарний. Під час інноваційного навчання педагог запроваджує демократичний стиль управління, що має за мету заохочувати студента до активності, стимулювати самостійну пізнавальну діяльність студента, розвиток його власних здібностей і вдосконалення властивостей особистості.

Інновації – це матеріалізація нового наукового знання, що формує новий спосіб задоволення змінених потреб суспільства або створює нові потреби.

Термін «інновація» походить від латинського «*innovus*», у перекладі – оновлення, вдосконалення.

Новації можуть бути пов'язані з формою фінансування закладів освіти, зі стилями педагогічної діяльності й організації навчально-пізнавальної діяльності студентів, зі змінами навчального плану, навчальних програм, із системою контролю й оцінки рівня освіченості, з методами, формами, технологіями освітнього процесу, його управлінням, зі зміною парадигми освіти, її мети і змісту.

Через деякий час більшість інновацій, що виправдала себе, стають нормою або зникають (на деякий час або зовсім). Хоча іноді ми можемо спостерігати ретровведення в сучасну світову освітню практику, але доповнене, переосмислене, інтегроване в сучасність.

За Н. П. Волковою, *інновації освіти* – це цілеспрямований процес часткових змін, що зумовлюють модифікацію цілей, змісту, методів і форм навчання й виховання або адаптацію процесу навчання до нових вимог, що висуваються.

За твердженням В. В. Новикової, мета інноваційного навчання – розвиток у тих, хто навчається, можливостей творчо опанувати новий досвід. Основою такого освоєння є цілеспрямоване формування творчого та критичного мислення, досвіду та інструментарію, навчально-пошукової діяльності, рольового та імітаційного моделювання, пошуку та визначення власного особистісного сенсу й ціннісних відносин.

Особливо інноваційні зміни відчувалися в тенденціях розвитку світової освіти ХХ століття, коли значно зростав ринок освітніх послуг, відбувалися оновлення і корекція освітніх програм, висувалась вимога забезпечення права на освіту для всіх бажаючих, виявлялась підвищена зацікавленість у розвитку індивідуальних здібностей студента, відбувалась поглиблення міждержавного співробітництва у сфері освіти.

Міжнародні акти ЮНЕСКО висувають перед глобальною освітою першочергові завдання виховання людей відповідно до принципів демократії, миру, гуманізму, поваги до прав людини, до культурних цінностей і традицій інших народів, охорони довкілля.

Основні напрями реформування світових освітніх систем (за матеріалами ЮНЕСКО) – це гуманізація освіти, екологізація змісту освіти, орієнтація на безперервність освіти, її розвивальні функції, загальнопланетарний глобалізм.

Інноваційний пошук неможливий без творчої роботи всіх учасників педагогічного процесу: студентів, викладачів, управлінських структур. Відкритість до інновацій і адаптації світового досвіду – важливий критерій ефективності розвитку сучасного вищого навчального закладу. Це наукова й експериментальна робота зі створення, апробації нових освітніх технологій, навчальних планів, систем організації навчання і управління вищим навчальним закладом.

Відповідна модель вищої освіти завжди формувалась на базі домінуючої *парадигми освіти*. Під парадигмою освіти ми розуміємо систему наукових знань, теорій, методів, переконань, уявлень про цінності та роль освіти в суспільстві, способи розвитку людини в процесі навчання. Історія розвитку університетської освіти знає такі типи парадигм як знаннява, культурологічна, академічна, професійна, педоцентристська, технократична тощо.

Альтернативою технократичній парадигмі освіти є сучасна гуманістична парадигма освіти, де людина вважається найвищою цінністю суспільства. Саме тому гуманізація освіти стала провідною тенденцією реформування світових освітніх систем. За думкою В. Шубіна, основною характеристикою сучасної парадигми освіти є зсув акценту зі Знання на Особистість у всіх її проявах: професійному, інтелектуальному, емоційному, моральному, екологічному, громадському тощо.

Гуманізація освіти – це спрямованість процесу навчання на розвиток і саморозвиток особистості, на пріоритет загальнолюдських цінностей, на створення таких форм змісту і методів навчання і виховання, які забезпечують розкриття творчого потенціалу особистості, її індивідуальних пізнавальних якостей і особистісних властивостей.

Наш час – це час поліпарадигмального, поліконцептуального розвитку освіти. Однією з таких концепцій є «освіта протягом усього життя» («Lifelong learning»). Концепція безперервної освіти вважає учіння, пізнавальну діяльність людини за невід'ємну складову її способу життя у будь-якому віці. Кожні п'ять років подвоюється кількість наукової інформації, з'являються нові відкриття, ідеї, оновлюється світосприйняття людини. Отже, неможливо бути висококласним фахівцем у своїй справі, не оновлюючи свої знання, не підтримуючи рівень своїх інтелектуальних можливостей. А можливість власного самовдосконалення, особистісного зростання і самоактуалізації пов'язана з такими необхідними і достатніми умовами: *бажання вдосконалюватись, віра в себе, безперервний процес учіння і творчості*.

Отже, гуманістичний пріоритет особистості як критерій оцінки всіх інновацій, створення всебічних можливостей її розвитку логічно приводить нас до нової концепції організації освіти – це безперервна освіта протягом усього життя.

Уведення нових термінів – компетенції, ключові компетенції, компетентність – пов'язані зі зміною змісту стандартів освіти, парадигми результатів освіти (І. Зімняя). Компетентність – це цілісна, соціально-професійна якість, що дозволяє людині успішно виконувати виробничі завдання, взаємодіяти з іншими людьми, адаптуватися в світі. Отже, компетенція виступає як особистісно і соціально інтегрований результат освіти людини. Це сукупність мотиваційно-ціннісних, когнітивних, комунікативних, інформаційних складових: знання, уміння, навички, здатність виконувати професійні завдання, вирішувати соціальні проблеми, відповідальність за результати своєї діяльності, готовність і здатність навчатися самостійно, контролювати свою діяльність, регулювати свій психічний стан тощо. Отже, формування визначених стандартами освіти компетенцій майбутнього фахівця є кінцевим результатом процесу освіти.

Особистісні зміни та психологічні новоутворення людини, що навчається, нові соціально-професійні компетенції майбутнього фахівця з'являються у процесі навчання тільки тоді, коли навчально-виховний процес відбувається як процес *активної взаємодії* між тим, хто навчає, і тим, хто навчається. Отже, знання, навички, вміння, особистісні новоутворення (теоретичне мислення, креативність, творча уява тощо) – це результат власної активності студента. Завдання викладача – створювати необхідні умови розвитку особистості студента, організовувати і стимулювати його активність у процесі навчання, направляти й контролювати її, надаючи необхідну інформацію і необхідні засоби.

Висновок. Ми повністю поділяємо думку авторів проекту концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 років про те, що освіта мусить перетворитися на систему, здатну до саморегуляції – відповідно до викликів суспільного розвитку, які постійно змінюються.

Освіта має перетворитися на ефективний важіль економіки знань, на інноваційне середовище і стати реальною гарантією забезпечення високих соціальних стандартів.

Отже, поряд з ефективним управлінням системою освіти, створення нових педагогічних технологій, впровадження інтерактивних методів навчання, реалізація компетентнісного підходу до підготовки молодих спеціалістів є найактуальнішими завданнями педагогічної спільноти сьогодні.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років / Проект / http://www.mon.gov.ua/img/zstored/files/project_30102014.doc
2. **Складановська М. Г.** Інноваційне навчання: активізація пізнавальної діяльності студентів. : навч. посіб. Вид. 2-ге, доп. – Д. : ПДАБА, 2012 – 108 с.

SUMMARY

Recently it was published a project of Concept of Education of Ukraine for the period 2015-2025 years to discuss the educational community and the public. As defined in the project throughout the period of independent Ukraine in the education sector of the country accumulated numerous problems systemic. To ensure education as a foundation for sustainable development requires systemic education reform, which should be the subject of public consensus.

Top priority in the reform of higher education acquire new pedagogical models and technologies, methods and teaching aids that have a shape future professional competence as subject of the concept of sustainable development. The most important are the ability and the need to acquire new knowledge, independent learning activity, the ability to analyze unusual situations and based on this analysis, the acquired knowledge by working in a team of professionals make informed decisions and take responsibility for their consequences. The value of the individual, his interests - a dominant priorities of modern education, organization, content and innovative research. So, along with the effective management of the system of education, new educational technologies, the introduction of interactive teaching methods, implementation of competence approach to training young professionals is the most urgent task of the academic community today.

REFERENCES

1. Kontsepsiya rozvytku osvity Ukrayiny na period 2015-2025 rokiv / Proekt / http://www.mon.gov.ua/img/zstored/files/project_30102014.doc
2. **Skladanovska M. G.** Innovatsiynе navchannya: aktyvizatsiya piznavalnoyi diylnosti studentiv.: navch. posib. Vyd. 2-he, dop/ – D. : PDABA, 2012 – 108 s.

УДК 261.5

ПЕТРО МОГИЛА ТА «МОГИЛЯНСЬКА ДОБА»: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

В. Єгорова, методист

Ключові слова: Петро Могила, митрополит, духовенство, православ'я, просвітництво, освіта, Києво-Могилянська академія.

Постановка проблеми. Петро Могила – один із найвідоміших церковних, культурних і громадських діячів України, велич якого справедливо позначена в історії терміном «могилянська доба». Він — видатний богослов, просвітник, гуманіст, реформатор, фундатор національно-культурного відродження України. Життя київського митрополита Петра Могили для багатьох людей ще й сьогодні є неабиякою загадкою. Складною і суперечливою була доля цього визначного церковного та культурного діяча, що полишив неабиякий слід в історії та культурі України. Про Могилу написано багато праць і в Україні, і за кордоном. Його, як правило, аналізують як громадсько-політичного, культурного та релігійного діяча.